

ทำอย่างไรเมื่อผู้ป่วยเป็นลม และชัก

อาการเป็นลม (Syncope)

อาการ “เป็นลม” เกิดจากเลือดไปเลี้ยงสมองน้อยลงชั่วคราว จึงเกิดอาการหมดสติอย่างกะทันหันและเป็นอยู่ชั่วคราวแล้วฟื้นคืนสติได้เอง สาเหตุเกิดจากหลายปัจจัย ผู้ป่วยส่วนใหญ่มักมีอาการไม่รุนแรง ส่วนน้อยเกิดจากความผิดปกติที่ระบบหัวใจและหลอดเลือด ผู้ป่วยกลุ่มหลังมักมีอาการรุนแรงและจำเป็นต้องได้รับการตรวจเพิ่มเติมจากแพทย์

อาการและอาการแสดง คือหมดสติอย่างกะทันหัน ขณะเกิดอาการมักจะอยู่ในท่ายืนและอยู่ในสถานที่ที่มีคนแออัด อากาศร้อนอบอ้าวหรืออยู่

กลางแจ้ง อาจมีอาการใจหวิว ได้ยินเสียงดังในหู ตาพร่ามัวลง คลื่นไส้ หน้าซีด เหงื่อออก มือเท้าเย็น ทรงตัวไม่อยู่และทรุดลงหมดสติ อาจมีอาการเพียง 1 - 2 นาทีแล้วฟื้นคืนสติได้เอง

รูปที่ 25 การปฐมพยาบาลผู้ป่วยเป็นลม

การปฐมพยาบาลเบื้องต้น

1. จัดผู้ป่วยนอนศีรษะต่ำในสถานที่ที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก
2. ปลดเสื้อผ้าและเข็มขัดให้หลวมเพื่อให้เลือดไปเลี้ยงสมองได้เร็วและเพียงพอ
3. ใช้ผ้าเย็นเช็ดตามใบหน้า ลำคอ และแขนขา
4. ควรนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาลหากยังไม่ฟื้นคืนสติภายในเวลา 5-10 นาที หรือเป็นผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน ความดันเลือดสูง โรคหัวใจ หรือมีอาการอื่นเช่น เจ็บแน่นหน้าอก แขนขาอ่อนแรงครึ่งซีก เป็นต้น

5. เมื่อผู้ป่วยรู้สึกตัวดีแล้ว เริ่มกลืนได้ อาจให้ดื่มน้ำหรือน้ำหวานหาก
รู้สึกหิวกระหาย

สิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงเมื่อพบผู้ป่วยเป็นลมหมดสติ

1. ขณะที่ผู้ป่วยยังไม่ฟื้นไม่ควรให้น้ำหรืออาหารอื่นทางปาก
2. เมื่อผู้ป่วยเริ่มรู้สึกตัวอย่าเพิ่งให้ลุกขึ้นนั่งทันที ควรให้พักต่อ
ประมาณ 15 - 20 นาที

การป้องกันไม่ให้อาการเป็นลมซ้ำควรหลีกเลี่ยงสาเหตุ เช่น การอด
นอน อดอาหาร อยู่ในสถานที่แออัดหรือร้อนอบอ้าว การใส่เสื้อผ้าคับแน่น
เป็นต้น ควรดื่มน้ำให้มาก ไม่ให้ร่างกายขาดน้ำ การลุกจากท่านอนหากมีอาการ
หน้ามืดคล้ายจะเป็นลมควรทำอย่างช้า ๆ ลุกแล้วนั่งพักสักครู่ก่อนลุกขึ้นยืน
ถ้าเกิดจากโรคหัวใจหรือโรคหลอดเลือดสมอง ควรปฏิบัติตัวตามคำแนะนำของ
แพทย์อย่างเคร่งครัดและรับการรักษอย่างต่อเนื่อง ผู้ที่เป็นลมบ่อยควรหลีกเลี่ยง
การขับรถ การทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรหรือปีนชั้นที่สูง และควรพบแพทย์
เพื่อรับการตรวจร่างกายโดยละเอียด

การชัก (Convulsion)

การชัก (Convulsion) คือ ภาวะที่เกิดจากการมีคลื่นไฟฟ้าผิดปกติ
เกิดขึ้นในสมอง และกระตุ้นให้เกิดการกระตุกผิดปกติของกล้ามเนื้อ สาเหตุของ
อาการชักในผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เกิดจากโรคลมชัก รองมาคือมีความผิดปกติในสมอง

รูปที่ 26 แสดงลักษณะของผู้ป่วยชัก

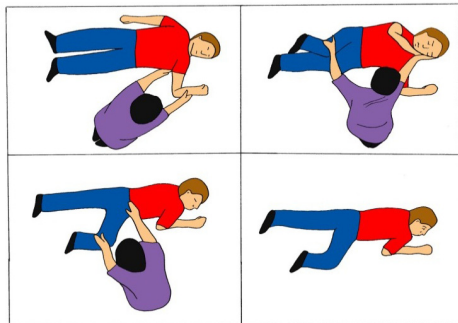
เช่นมะเร็งหรือเลือดออกในสมอง ในเด็ก
สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากไข้สูง รองลงมา
คือโรคลมชักในเด็ก

อาการและอาการแสดง ผู้ป่วย
จะมีการเกร็ง กระตุก หมดสติหรือเหม็น
จนล้มไป บางรายมีอุจจาระ ปัสสาวะราด
ร่วมด้วย

การปฐมพยาบาลเบื้องต้น อาศัยหลักการดังต่อไปนี้

1. จัดสภาวะแวดล้อม โดยต้องป้องกันการบาดเจ็บของผู้ป่วยที่อาจเกิดขึ้นขณะซัก จัดให้ผู้ป่วยนอนลงกับพื้นในบริเวณที่ปลอดภัย ไม่ควรมีเฟอร์นิเจอร์ หรือวัตถุแหลมคม ที่ผู้ป่วยอาจไปกระทบกระแทกได้ขณะซัก
2. จัดผู้ป่วยให้อยู่ในอเนกประสงค์ (Recovery position) เพื่อป้องกันการเดินหายใจส่วนบนอุดตัน และป้องกันการสำลักอาหารลงปอด
3. จัดเสื้อผ้าผู้ป่วยให้หลวม โดยเฉพาะบริเวณลำคอ ไม่ควรรัดมากเกินไป
4. อยู่กับผู้ป่วยจนกว่าผู้ป่วยจะหยุดชัก โดยให้มีคนใดคนหนึ่งโทรตาม 1669 เพื่อตามบุคลากรทางการแพทย์มาช่วยเหลืออย่างทันที่

5. โดยทั่วไปผู้ป่วยส่วนใหญ่สามารถหายใจเองได้ในเวลาเป็นนาที แต่ในบางรายไม่สามารถหายใจเองได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากชักนานเกิน 5 นาที ต้องตามบุคลากรทางการแพทย์มาโดยเร็วที่สุดเพื่อให้การรักษา

รูปที่ 27 การจัดทำทางเมื่อผู้ป่วยหยุดชัก

ข้อควรระวัง ห้ามทำสิ่งต่อไปนี้ในผู้ป่วยชัก

1. ห้ามผูกตรึงผู้ป่วย
2. ห้ามนำวัตถุใดๆ รวมถึงนิ้วมือของผู้ช่วยเหลือใส่ในปากของผู้ป่วย ระหว่างฟันบนและล่าง เนื่องจากไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และยังสามารถเกิดอันตรายจากวัตถุทำให้เกิดแผลในปาก และนิ้วของผู้ช่วยเหลืออาจถูกกัดขาดได้
3. อย่าเคลื่อนย้ายผู้ป่วยขณะกำลังชักเกร็ง ยกเว้นกรณีชักอยู่ในบริเวณที่ไม่ปลอดภัย

4. ไม่ต้องพยายามทำให้ผู้ป่วยหยุดชัก เนื่องจากผู้ป่วยไม่รู้ตัวและห้ามตัวเองไม่ได้ หากไม่หยุดชักอาจจำเป็นต้องได้รับยาฉีดเข้าเส้นเลือดเท่านั้น
5. อย่าให้ผู้ป่วยรับประทานอะไรทางปากจนกว่าผู้ป่วยจะหยุดชักและตื่นดีแล้ว

ทำอย่างไรเมื่อเกิดอุบัติเหตุ

อุบัติเหตุเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน การเข้าช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุต้องทำอย่างเร่งด่วนและมักต้องใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์ในการช่วยชีวิต การช่วยเหลือผิดวิธีบางครั้งทำให้ผู้ป่วยมีการบาดเจ็บมากขึ้นหรือถึงขั้นพิการได้ ขั้นตอนในการเข้าช่วยเหลือผู้ป่วยอย่างถูกวิธีมีดังนี้

1. พยายามตั้งสติให้ได้ อย่าตกใจ
2. ร้องขอความช่วยเหลือ โดยตามระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน โทร 1669 แจ้งรายละเอียด เบอร์ติดต่อกลับ จำนวนผู้ป่วย อาการผู้ป่วย ที่อยู่ของผู้ป่วยหรือจุดเกิดเหตุ และให้ทำตามคำแนะนำที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่รับแจ้งเหตุ
3. ก่อนเข้าช่วยเหลือผู้ป่วย ให้พิจารณาว่าบริเวณที่เกิดเหตุมีความปลอดภัยหรือไม่ เช่น หากมีน้ำมันรั่ว หรือที่เกิดเหตุอยู่กลางถนนเสี่ยงต่อการถูกรถชน เป็นต้น ห้ามเข้าไปช่วยเหลือผู้ป่วยอย่างเด็ดขาด เพราะท่านอาจได้รับอันตราย
4. หากผู้ป่วยมีความเสี่ยงจะได้รับการบาดเจ็บที่กระดูกสันหลังส่วนคอ ห้ามเคลื่อนย้ายผู้ป่วย
5. ดูและระบบไหลเวียนโลหิต โดยให้สังเกตว่าผู้ป่วยมีบาดแผลเลือดออกที่ไหนหรือไม่ ถ้ามีให้ใช้อุปกรณ์ที่สะอาด เช่น ผ้าเช็ดหน้า เลื่อ เป็นต้น กดปากแผลเพื่อห้ามเลือด
6. ใช้อุปกรณ์ตามกระดูกเบื้องต้น เช่น ไม้กระดาน หรือวางส่วนที่บาดเจ็บบนหมอน เพื่อให้ส่วนที่บาดเจ็บเคลื่อนไหวน้อยที่สุด

